

Ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų metinių ataskaitų pateikimo ir vertinimo tvarkos aprašo priedas

(Ilgalaikės institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programos vykdymo metinės ataskaitos pavyzdinė forma)

ILGALAIKĖS INSTITUCINĖS MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS (SOCIALINĖS, KULTŪRINĖS) PLĖTROS PROGRAMOS METINĖ ATASKAITA

Gauta Lietuvos mokslo taryboje

(Data – pildo Taryba)

Ataskaitos registracijos Nr.

(Pildo Taryba)

1. DUOMENYS APIE PROGRAMĄ

Programos pavadinimas	Vilniaus istorija. Tyrimai
Mokslo ir studijų institucija (programos vykdytoja)	Lietuvos istorijos institutas, Kražių g. 5, 01108 Vilnius; tel. (8~5) 261 4436; el paštas sekretoriatas@istorija.lt ; 111955361
Programos trukmė	2012-2016 m.
Laikotarpis, už kurį teikiama ataskaita	2014
Programai skirti norminiai etatai	11,33

2. PROGRAMOS VYKDYTOJAI

Eil. Nr.	Mokslo laipsnis	Vardas, pavardė	Pareigos
Programos vadovas			
1.	Dr.	Zita Medišauskienė	vyr. m. darb. (0,25 et.)
Kiti programos vykdytojai			
2.	Dr.	Darius Baronas	vyr. m. darb. (0,5 et.)
3.	Dr.	Edmundas Gimžauskas	m. darb. (0,5 et.)
4.	Dr.	Saulius Grybkauskas	m. darb. (0,25 et.)
5.	Dr.	Vytautas Jogėla	m. darb. (1,0 et.)
6.	Dr.	Rytis Jonaitis	j. m. darb. (0,5 et.)
7.		Irma Kaplūnaitė	j. m. darb. (0,5 et.)
8.	Dr.	Algimantas Katilius	m. darb. (0,5 et.)
9.	Dr.	Elmantas Meilus	vyr. m. darb. (0,5 et.)
10.	Dr.	Rimantas Miknys	vyr. m. darb. (0,25 et.)
11.	Dr.	Vytautas Petronis	m. darb. (0,25 et.)
12.	Dr.	Virgilijus Pugačiauskas	m. darb. (0,5 et.)
13.	Dr.	Stephen Rowell	vyr. m. darb. (0,5 et.)
14.		Saulius Sarcevičius	j. m. darb. (1,0 et.)
15.	Dr.	Gintas Sliesoriūnas	m. darb. (0,25 et.)

16.	Dr.	Vitalija Stravinskienė	m. darb. (0,5 et.)
17.	Dr.	Agnius Urbanavičius	m. darb. (1,0 et.)
18.	Dr.	Gediminas Vaitkevičius	m. darb. (1,0 et.)
19.		Oksana Valionienė	j. m. darb. (0,5 et.)
20.	Dr.	Gediminas Vaskela	m. darb. (0,5 et.)

3. ATLIKTI DARBAI IR PROGRAMOS REZULTATAI

Pateikite programos ataskaitinio laikotarpio rezultatų santrauką pagal programos tikslus ir uždavinius. Pristatykite tarpinius nepublikuotus ir sklaidos priemonėmis nepristatytus programos ataskaitiniu laikotarpiu atliktus darbus (pvz., įvairūs parengiamieji darbai, infrastruktūros kūrimas, medžiagos kaupimas, atlikti tyrimai ir pan.).

2014 m. įgyvendinant programą tyrėjų grupė atliko darbus pagal visus tris programos tikslus: tęsiant istorinės ir archeologinės medžiagos kaupimą, buvo atliekami tyrimai ir skelbiami tyrimų rezultatai programoje numatytomis temomis, toliau buvo kaupiami Vilniaus istorijos šaltiniai numatytam dokumentų rinkiniui, taip pat rengiamos planuotos šaltinių publikacijos; vykdoma tyrimų rezultatų sklaida Lietuvos ir tarptautinėje mokslo bendruomenėje, naujausi tyrimų rezultatai populiarinami visuomenėje.

1 uždavinys: Vilniaus miesto istorinių problemų tyrimai

1.1 Atliekant Vilniaus kūrimosi ir ankstyvojo jo istorijos periodo tyrimus (XIII-XVI a.), nagrinėtos temos:

R. Jonaitis (j. m. darb.; 0,5 et.) Toliau tyrinėjant temą „Stačiatikių gyvenvietė Vilniuje“, 2014 m. buvo renkama medžiaga apie juvelyrinius dirbinius iš viduramžių kapinynų ir miestų; analogų paieška Šiaurės Vakarų Rusijos regione; literatūros apie XIII – XIV a. apgalvių plokšteles rinkimas bei sisteminimas. Materialinės medžiagos, atspindinčios stačiatikiškąją christianizaciją Vilniuje, rinkimas ir apibendrinimas. Buvo tęsiami detalieji archeologiniai tyrimai Bokšto g. 6, rengiama tyrimų ataskaita (medžiagos tvarkymas, planų ruošimas, teksto rašymas); dalyvavo tarptautiniame seminare Pskove; skaitė viešą paskaitą. Įteikti planuoti straipsniai:

1. *Мода в Вильнюсе в конце 13 в. – начале 15 в. по данным могильника на улице Бокшто // «Археология и история Пскова и Псковской земли». Planuojama išleisti 2015 m. pavasarį (apimtis 0,4 a.l.)*
2. *Stačiatikiškoji christianizacija Vilniuje XIII – XIV a. kapinyno Bokšto g. 6 duomenimis // „Miestų praeitis 4“. Planuojama išleisti 2015 m. (apimtis 1 a.l.)*

I. Kaplūnaitė (j. m. darb., 0,5 et.) Tyrė katalikų rajono raidą Vilniuje, vykdydama materialinės kultūros palyginamuosius tyrimus. 2014 m. buvo analizuojama 2013 m. 3D skeneriu nuskenuota buitinė keramika iš vakarinės Vilniaus senamiesčio dalies, sudaroma buitinės keramikos tipologija ir chronologija (kompiuterinis apdorojimas, lentelių sudarymas); analogų buitinės keramikos iš šios miesto dalies paieška Vilniaus pilių teritorijoje, Kreivojo miesto bei Arsenalo aplinkoje. Chronologinių ribų patikslinimas (kartu su G. Vaitkevičiumi). Literatūros apie katalikišką christianizaciją Rytų Baltijos regione rinkimas, šio proceso bruožų XIII a. pab. – XIV a. Vilniuje išskyrimas. Taip pat buvo atliekami Bokšto g. 6 detalieji archeologijos tyrimai (taikomieji/lauko tyrimai), rengiama šių tyrimų ataskaita (medžiagos tvarkymas, planų ruošimas, teksto rašymas); dalyvavo tarptautiniame seminare Pskove; skaitė viešą paskaitą.

Parengti ir įteikti straipsniai:

1. Реализация 3D сканирования в археологии на примере бытовой керамики католического района Вильнюса // «Археология и история Пскова и Псковской земли». Planuojama išleisti 2015 m. pavasarį (apimtis 0,4 lanko)
2. Katalikiška Vilniaus erdvė XIV a. // „Miestų praeitis 4“. Planuojama išleisti 2015 m. (apimtis 1 a.l.) (pakeistas planuotas pavadinimas „Katalikiškoji christianizacija Vilniuje XIII-XIV a.“)

S. Sarcevičius (j. m. darb., 1,0 et., nuo spalio 1 d. 0,25) Atliekant Vilniaus materialinės kultūros tyrimus, toliau dirbo prie temos apie statybinę keramiką Vilniuje. Iš Vilniaus pastatų rinko plytų mėginius laboratoriniams (cheminiams) tyrimams, kuriuos atliks dr. Ričardas Taraškevičius. Toliau buvo tęsiami trasologiniai tyrimai šv. Mikalojaus bažnyčioje, metų pabaigoje pradėtas rengti straipsnis „Statybinės keramikos žymenys - ženklai Vilniuje XVI a. pab. – XVII a.“. Straipsnis bus baigtas rengti jau 2015 m. pirmame pusmetyje. Toliau nagrinėjo Vilniaus urbanizacijos temą, atlikdamas infrastruktūros ir paleoreljefo tyrimus. Kolektyvinės monografijos „Vilniaus Kreivasis miestas“ skyrių „Kreivojo miesto papilio rekonstrukcija“ iš esmės pataisė ir papildė, parengė priedus „Rašytiniai šaltiniai“ ir „Kreivojo miesto papilio archeologinių tyrimų grafiniai duomenys - Buitinės keramikos lentelės, statistinės lentelės, brėžiniai“ (monografijos bendraautoriai V. Pugačiauskas, O. Valionienė, D. Michelevičius), (apimtis 2,5 a. l.). Dalyvavo mokslinių tyrimų rezultatų sklaidoje.

G. Vaitkevičius (m. darb., 1,0 et.) Atlikdamas Vilniaus materialinės kultūros tyrimus, toliau nagrinėjo Vilniaus buitinę keramiką. Remiantis 2013 m. pradėta kurti Vilniaus keramikos duomenų baze, atliko mokslinius tyrimus ir pradėjo rengti monografiją „Vilniaus keramikos morfologija“ (parašė 1 a.l.).

Toliau analizavo medžiagą apie Vilniaus geologines sąlygas, siejant šias sąlygas su pirminiu Vilniaus kultūriniu reljefu. Su autorių kolektyvu parengė ir įteikė tarpdisciplininį straipsnį (priimtas spaudai, spausdinamas, išeis 2014 m. data) „Aspects and methods in reconstructing the medieval terrain and deposits in Vilnius“ (A.Baubinienė, R.Morkūnaitė, D.Bauža, G. Vaitkevičius, R.Petrošius) // Quaternary International, 11/2014. ISSN 1040-6182, (G. Vaitkevičiaus dalis - 0,5 a.l.).

Dalyvavo konferencijoje ir perskaitė pranešimą Ostroge; dalyvavo mokslo žinių viešiniame.

O. Valionienė (j. m. darb. 0,5 et.) Tirdama Vilniaus urbanizacijos temą, 2014 metais toliau dirbo prie Kreivojo miesto problematikos. Praplėtė ir papildė kolektyvinės monografijos „Vilniaus Kreivasis miestas“ 3.1 skyrių „Kreivojo miesto rekonstrukcija. Kartografijos analizė“ (naujo teksto apimtis - 0,52 a. l.)

Taip pat toliau tęsė viduramžių miesto sakralinių erdvių struktūros tyrimus. Parengtas ir įteiktas straipsnis „Lietuvos miestų sakralinės erdvės struktūra viduramžiais ir naujaisiais laikais“ (1,29 a. l., Lietuvos istorijos metraštis, 2014/2).

2014 metais buvo planuotas mokslinis straipsnis „Vilniaus erdvė ir kelių tinklas XIV-XVI a.“ (apimtis – 1 a. l.) Tačiau dėl didelės kitų darbų apimties (be kita ko, buvo baigta rengti disertacija) šis straipsnis liko pilnai neužbaigtas ir neįteiktas, bet tyrimas yra atkiktas ir pirminis teksto variantas parengtas.

Buvo tęsiamas Vilniaus archeologinių tyrimų atlaso sudarymas: dirbta su grafine GIS duomenų baze – parengta naujo „Archeologijos atlaso“ dalis. 2014 m. įtrauktos tos archeologinių tyrimų ataskaitos, kurios apima laikotarpį iki XVII a. Viso suvesta 536 bylos iš 1395 dabar turimų. Dalyvavo mokloso žinių viešiniame.

1.2. Atliekant Katalikų bažnyčios ir kitų krikščioniškų konfesijų veiklos Vilniuje tyrimus, nagrinėtos temos:

S. Rowell (vyresn. m. darb., 0,5 et.) 2014 m. toliau tyrinėtas Vilniaus miesto ir vyskupijos dvasinis gyvenimas ir santykiai tarp konfesijų (katalikų-stačiatikių) taip vadinamos reformacijos 'priešaušryje', rinkta rankraštine medžiaga Krokuvos ir Romos archyvuose. Rengiant publikavimui Vilniaus Kapitulos Kn IIb rankraščio atkūrimą, analizuota Gniezno arkivyskupo Jono Laskio 1518 m. vizitacija Vilniuje bei 1520 m. Vilniaus sinodo medžiaga. Remiantis šia medžiaga parengtas publikacijos įvadinis straipsnis apie Jono Laskio vizitaciją Vilniuje (2,48 a.l.). Pateikta paraiška visos publikacijos leidybai. Toliau rinkta medžiaga Vilniaus Šv. Jono bažnyčios istorijai. Šia tema straipsnį numatoma parengti 2015 m.

D. Baronas (vyresn. m. darb., 0,5 et.) Buvo vykdomi dviejų sričių tyrimai ir rinkti archyviniai šaltiniai susiję su Vilniaus istorija. 2014 m. analizuotas italų imigracijos ir integracijos Lietuvoje ir Vilniuje XVI a. antroje pusėje reiškinys. Kadangi Lietuvos istoriografijoje iki šiol nebuvo atlikta preliminarinių šios srities tyrimų, kurie būtų buvę paremti dokumentiniais istorinių aktų duomenimis, buvo būtina imtis didesnės geografinės apimties tyrimo. Šio tyrimo dėka konkrečiais duomenimis buvo pagrįsta tezė, kad pagrindiniais italų imigracijos į LDK traukos centrais buvo Vilnius ir Gardinas. Tyrimui buvo pasitelkta maždaug 16 Lietuvos Metrikos knygų (tai Užrašymų knygos nr. 37, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 76, 77, 78, 80, 83, 86, Teismų nr. 47, Diplomatinė reikalų nr. 593). Dauguma jų neskelbtos, juose esantys duomenys menkai arba visai nenaudoti istoriografijoje. Tyrimo dėka buvo apčiuopti konkretūs asmenys, gebėję įsitvirtinti tarp Vilniaus elito jau XVI a. antroje pusėje. Sudarytos prielaidos tolesnėms italų Vilniuje paieškoms, apie kurių bendruomenės egzistavimą XVI a. Vilniuje buvo daugiau deklaruojama nei realiai bandoma iki jos „prisikasti“. Šio tyrimo rezultatai buvo pristatyti LDK valdovų rūmuose įvykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Lietuva–Italija: šimtmečių ryšiai“ (Vilnius, 2014 m. gegužės 14–16 d.). Pranešimas: „Italų pėdsakai Lietuvoje XVI a. antroje pusėje: integracijos būdai, eiga ir galimas balansas“. Pranešimo pagrindu parengtas straipsnis įteiktas spaudai.

„Italų pėdsakai Lietuvoje XVI a. antroje pusėje: integracijos būdai, eiga ir galimas balansas“ (1,4 a.l.)

Taip pat buvo tęsiami tyrimai, susiję su Lietuvos christianizacija vėlyvaisiais viduramžiais, specialų dėmesį skiriant Vilniui, kurio reikšmė šiuo, kaip ir daugeliu kitų požiūrių, Lietuvos istorijoje buvo išskirtinė. Dėl rašytinių duomenų apie ankstyvąją Vilniaus istoriją skurdumo, buvo būtinas bendresnis XIV–XV a. Lietuvos christianizacijos kontekstas. Tyrėjas pasiūlė grupinės analizės metodą, kuris padeda geriau paaiškinti ir „ilgą“ pagonybės užsibuvimą XIV a. Lietuvoje, ir jos „neskausmingą“ pasitraukimą tame pačiame amžiuje. Kritiškai įvertinus Jono Dluogošo pasakojimą, buvo sustiprinta tezė apie jo pasakojimo apie įvykius Vilniuje 1387 m. fiktyvų pobūdį. Prieita išvados, kad perdėtas senojo pagonių tikėjimo stiprumo akcentavimas, iškreipia šiuolaikinį praeities istoriografinį „matymą“ ir trukdo matyti, kad tarp vilniečių krikščionybė prigijo stebėtinai greitai. Prie vertingų tyrimo rezultatų minėtina ir išvada, rodanti, kad priešingai nei tvirtinama istoriografijoje, Ldk Gediminas nebuvo pastatęs dominikonų

bažnyčios Vilniuje, – dominikonai Vilniuje įsikūrė tik pačioje XVI a. pradžioje. Straipsnis

„*Christians in late pagan, and pagans in early Christian Lithuania: fourteenth – fifteenth centuries*“ (1,78 a.l.)

įteiktas spaudai, bus skelbimas leidinyje „Lithuanian Historical Studies“.

Renkant įdomesnius Vilniaus istoriją nušviečiančius XVI a. antrosios pusės šaltinius, parengta spaudai 12 dokumentų iš Lietuvos Metrikos knygų lotynų, lenkų ir rusėnų kalbomis.

A. Katilius (m. darb., 0,5 et.) 2014 m. vykdydamas individualų planą analizavo Vilniaus miesto parapijų tinklo pokyčius XIX a., parapijiečių skaičiaus dinamiką Vilniaus miesto parapijose bei statistinius duomenis apie gimusius, susituokusius ir mirusius asmenis atskirose parapijose. Vykdamas šį darbą buvo renkama archyvinė medžiaga Lietuvos valstybės istorijos archyve (peržiūrėti vizitacijos aktai, dekanų pranešimai su statistiniais duomenimis), archyviniai dokumentai Lietuvos istorijos instituto bibliotekos rankraštyne, statistiniai duomenys apie XIX a. antros pusės–XX a. pradžios parapijiečių skaičių paimti iš kasmetinių Vilniaus vyskupijos elenčių, peržiūrima istoriografija. Visa surinkta medžiaga buvo apibendrinta parašytame planuotame straipsnyje

Vilniaus miesto parapijos XIX a.: tinklas ir tikinčiųjų skaičiaus dinamika, įteikta LKMA metraščiui (1,7 aut. l.)

Taip pat archyve rinkta medžiaga 2015 m. rašomam straipsniui apie Vilniaus bažnytinių brolių uždarymą. Vilniaus istorijos šaltinių rinkiniui atrinktas 1836 m. dokumentas apie pasauliečių mergaičių mokymo turinį Vilniaus Šv. Mykolo bernardinų vienuolyno mokykloje. Skaitytas pranešimas programos seminare.

1.3. Atliekant Vilniaus – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lietuvos sostinės funkcijų XVII – XX a. I pusėje, ypač krizių laikotarpiais, tyrimus, nagrinėtos temos:

E. Meilus (vyresn. m. darb., 0,5 et.) Tirdamas temą „Vilniaus gyvenimas ir jo kaip sostinės funkcionavimas maskvėnų okupacijos metu“, 2014 m. parengė programoje planuotą šaltinių publikaciją:

XVII a. vid. Maskvos okupacijos Lietuvoje šaltiniai, T. III: 1658-1663 m. *Vilniaus miesto tarybos knyga*

E. Meilus parengė „Įvadą“ šaltinių publikacijai (1 a.l.), visų 179 dokumentų anotacijas (2,2 a.l.). Numatytas publikuoti (paduota paraiška į Nacionalinę Lituaniistikos plėtros 2009-2015 m. programą) vientisas šaltinių kompleksas Tai 260 psl. knyga (jos pradžia ir pabaiga labai sunykusios) lenkų ir lotynų kalbomis, kurioje įrašytos 179 bylos ar jų fragmentai. Šiose bylose įrašyti vilniečių turto registracijos dokumentai (inventoriai, pardavimo ir pirkimo aktai, užstatai, dovanos, skolos, testamentai), bylos apie asmenis, amatininkų cechų reikalai, ginčai dėl turto bei įvairūs kiti įrašai, kurie išsamiai papildė žinias apie vilniečių (ir ne tik) gyvenimą 1658 m. okupacijos sąlygomis. Publikacijose bus mokslinis įvadas, dokumentų moksliniai komentarai ir lietuviškos anotacijos, vietovardžių ir asmenvardžių rodyklės bei santraukos lenkų, rusų ir anglų kalbomis.

Parengtas ir paskelbtas polemiskis straipsnis „1 – 2 = – 1? (Atsakymas į Aivo Ragausko „Diskusiją“)“, *Istorijos šaltinių tyrimai*, T. 5, sud. A. Dubonis, Vilnius: LII leidykla, 2014,

ISSN 2029-0705, p. 267-278 (1 a.l.). Šiame straipsnyje aptariamos problemos susijusios su LDK laikotarpio Vilniaus istorijai svarbių šaltinių skelbimu.

2014.06.01-13 pagal LII mokslinių mainų programą su Lenkijos MA Istorijos institutu dirbta Vyriausiam senųjų aktų archyve ir Nacionalinėje bei Universiteto bibliotekose Varšuvoje. Buvo padaryta apie 3500 skaitmeninių įvairių šaltinių kopijų iš XVI-XVIII a. Vilniaus istorijos, taip pat Straipsnių, tiriančių Vilniaus istoriją, kopijos. Rinkta istoriografija Vilniaus istorijos XVII a. temomis. Skaityta vieša paskaita programos paskaitų cikle.

G. Sliesoriūnas (m. darb., 0,25 et.) LMAVB Rankraščių skyriuje, AGAD'e Varšuvoje, LNB Varšuvoje Rankraščių ir Mikrofilmų skyriuose rinko istorinę medžiagą, būtiną individualios užduoties įgyvendinimui. Surinko vertingos medžiagos apie seimelių, Vyriausiųjų ir Išdo Tribunolų, konfederacinių suvažiavimų veiklą Vilniuje XVII a. pabaigoje – XVIII a. pradžioje. 2014 m. birželio 2-14 d. buvo mokslinėje komandiruotėje Varšuvoje (pagal LII ir Lenkijos MA Istorijos instituto mokslinių mainų programą). Jos metu Vyriausiajame Senųjų Aktų Archyve (AGAD) ir Lenkijos Nacionalinėje Bibliotekoje rinko istorinę medžiagą darbams, vykdomiems pagal mokslinę programą „Vilniaus istorija“ (25 proc. darbo apimties). Parengtas ir spaudai įteiktas planuotas straipsnis:

„*LDK Vyriausieji Tribunolai Vilniuje XVII ir XVIII amžių sandūroje – politinės kovos arena*“ (1,1 a. l.), įteiktas recenzuojamam tęstiniam leidiniui „XVIII amžiaus studijos“ (II tomui)

Šiame straipsnyje apžvelgti didikų grupuočių konfliktai, kildavę XVII ir XVIII amžių sandūroje Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo inauguravimo Vilniuje metu. Aptartos grupuočių pastangos uzurpuoti įtaką Vyriausiems Tribunolams, o taip pat išanalizuoti bandymai reformuoti Vyriausiojo Tribunolo veiklą, užtikrinant jo savarankiškumą, jo saugumą ir viešąją tvarką Vilniuje Tribunolo darbo metu.

Parengta ir publikuota neplanuota recenzija knygai: David Frick, *Kith, Kin, and Neighbors: Communities and Confessions in Seventeenth-Century Wilno*, Ithaca and London: Cornell University Press, 2013, 529 p. – XVII amžiaus Vilniaus ir vilniečių paveikslas, *Lietuvos istorijos metraštis*, 2013, nr. 1, Vilnius, 2014, p. 167-173 (ISSN 0202-3342)

E. Gimžauskas (m. darb., 0,5 et.) Buvo tiriama tema „Vilniaus administravimas ir savivalda Pirmojo pasaulinio karo metais“. Tyrime pagrindinis dėmesys buvo sutelktas į Vilniaus administravimo pokyčius kaizerinės okupacijos pradžioje, t. y. 1915 m. rudenį - 1916 m. pavasarį, iki Lietuvoje buvo įdiegtas vieningas standartizuotas ir reglamentuotas režimas Oberosto struktūrų pagrindu. Per tą laikotarpį miesto administravimas patyrė ypač ženklią transformaciją: nors atėję vokiečiai iškart įvedė karinę administraciją, jos funkcijos buvo gana ribotos, komunalinių reikalų tvarkymas paliktas senosioms miesto savivaldos struktūroms (Valdybai). Tačiau stiprėjant vokiečių pozicijoms krašte šių struktūrų kompetencijos sfera buvo sistemingai siaurinama, įvedinėjamos grynai vokiškos pareigybės, o senosios - naikinamos. Lygiagrečiai vyko kitas procesas: sparti etnopolitinė miestiečių diferenciacija ir tuo pagrindu aštrėjanti kova dėl įtakos. Vokiečių prisiimtas arbitro vaidmuo lengvino jų pagrindinį artimiausios perspektyvos tikslą - visišką Vilniaus administravimo perėmimą. Aptariamam laikotarpiui mieste funkcionavo ne viena paralelinė administravimo struktūra (vokiečių karinė ir civilinė administracija, miesto Dūma ir Valdyba, Piliečių (obyvatelių) komitetas ir kt.), buvo gausu jų santykių peripetijas atspindinčių įvykių. Visa tai, kiek leidžia tyrimo straipsnio pavidalu apimtis, stengiamasi aprėpti ir išdėstyti. Lietuviškos istoriografijos kontekste tai ypač

ligi šiol menkai tyrinėta tema. Tyrinėjimų pagrindu parengtas straipsnis:

„*Vilniaus administravimas vokiečių okupacijoje Pirmojo pasaulinio karo metais*“ (Lietuvos istorijos metraštis. 2014, 1,5 aut. l.)

1.4. Atliekant Vilniaus gyventojų skaičiaus ir demografinės raidos tyrimus (XVII-XX a.) nagrinėtos temos:

A. Urbanavičius (archeografas, 1,0 et.) 2014 m. tyrė ne ilgalaikėje programoje numatytą individualią temą apie Vilniaus demografinę raidą XVII- XVIII a., tačiau dėl aplinkybių, nurodytų 2013 m. programos ataskaitos pastabose, dirbo jam skirtą archeografinį darbą – perrašinėjo Vilniaus miesto pajamų ir išlaidų knygas. Perrašė 1672, 1674 m. knygas (iš viso 7,6 aut.l.). Kai bus perrašyta tokia knygų apimtis, iš kurios galima suformuoti šaltinių publikaciją, bus rengiama elektroninė publikacija ir talpinama LII svetainėje. Be to, padėjo kolegai iš Italijos parengti straipsnį apie Vilniaus Šv. Dvasios bažnyčios istoriją.

V. Stravinskienė (m. darb., 0,5 et.) 2014 m. buvo 1) tiriama tema „Etniniai santykiai Vilniuje 1920 - 1939 m.“. Tiriant šią temą parengtas ir publikuotas straipsnis:

Stosunki międzyetniczne w Wilnie w latach 1920–1939, *Biuletyn Historii Pogranicza*, 2013, Nr. 13, s. 85–100 (1,2 a.l.)

2) rinkta medžiaga LCVA, LMAVB RS apie Vilniaus m. švietimą, kultūrą, konfesinį gyvenimą, miesto urbanistinę plėtrą, tarpetninius santykius, Lenkijos valdžios požiūrį ir veiklą Vilniaus m. etninių bendruomenių atžvilgiu; 3) renkami ir kaupiami istorijos šaltiniai daugiatomiam dokumentų rinkiniui: atrinkta 14 dokumentų apie Vilnių 1920-1939 m., daugiausia apie etnines ir religines mažumas; 4) kaupti duomenys "Įdomiajai Vilniaus istorijai": 2014 m. užrašinėti senųjų Vilniaus gyventojų (Birutės, Marijos, Joalitos Razmukaičių prisiminimai); 5) stažuotės: 2014 m. rugsėjo 2–spalio 1 d. Lenkijos MA Istorijos institute (finansavo ŠMPF), 2014 m. lapkričio 30–gruodžio 11 d. pagal Lietuvos MA ir Lenkijos MA mainų programą komandiruotė Lenkijos MA Istorijos institute (finansavo Lietuvos MA, LII). Mokslinių išvykų metu buvo renkama medžiaga Naujųjų aktų, Lenkijos MA archyvuose, Nacionalinės bibliotekos, Varšuvos universiteto rankraščių skyriuose ir Nacionalinės bibliotekos, Lenkijos istorijos instituto, Varšuvos miesto bibliotekose. Buvo ieškoma istorinių duomenų Vilniaus m. religiniam, kultūriniam, visuomeniniam gyvenimui 1920–1939 m. atskleisti, atskirų miesto bendruomenių veiklai apibūdinti, to meto etniniams-demografiniams, urbanistiniams procesams analizuoti, studijuota tuometinė spauda, bibliografija. Perskaitytas pranešimas konferencijoje, dalyvauta su pranešimu programos seminare, perskaitytos 4 viešos paskaitos.

1.5. Atliekant Vilniaus miesto urbanistinės ir socioekonominės raidos XIX a. – XX a. pirmojoje pusėje tyrimus, nagrinėtos temos:

V. Pugačiauskas (m. darb., 0,5 et.) Tyrimo tema „Vilniaus miesto krikščionių amatininkų cechų funkcionavimas“ rengiama monografija „Vilniaus amatininkų cechai XIX a.: korporacinės organizacijos veiklos formos ir kolektyvinė biografija“. Lietuvos valstybės istorijos archyve, kuriame yra išlikusi pagrindinė medžiaga apie Vilniaus amatininkų cechus,

rinkta medžiaga. Remiantis surinkta medžiaga parašyta užplanuotos monografijos dalis:

Skyriuje „Profesinės, visuomeninės ir religinės veiklos formos, dalis „Visuomeninio ir religinio gyvenimo būdas“ (1,5 a.l.)

Jame analizuojama korporacinių organizacijų visuomeninės veiklos problematika miesto erdvėje, apimanti cechų amatininkų, kaip miestiečių luomo reprezentantų, dalyvavimą viešuosius renginiuose (miesto šventės, imperatoriaus ir kitų aukščiausių valstybės pareigūnų sutikimai) ir įprastinės religinės praktikos (cecho altoriaus išlaikymas, iškilmingos procesijos bažnytinių švenčių metu, laidotuvės, labdara ir t. t.)

Atrinkti 4 dokumentai Vilniaus miesto istorijos dokumentų rinkiniui (apie Vilniaus miesto dūmos, cechų veiklą, turgų funkcionavimą). Perskaityti 2 pranešimai tarptautinėse konferencijose. Vykta į stažuotę Lenkijos mokslo istorijos institute pagal LII mainų programą.

V. Jogėla (m. darb., 1,0 et.) Tiriant Vilniaus urbanistinę raidą, rengiama monografija „Šnipiškės XVIII a. pab. – XX a. pradžioje: raida ir struktūra“. 2014 m. toliau buvo tęsiamas monografijos rašymas, papildomai renkama trūkstama medžiaga. Parašyti planuotos monografijos skyriai arba skyrių dalys:

Priemiesčio urbanistinės struktūros raida; Sielovada arba dvasinis vyksmas Šnipiškėse; Šnipiškių gatvės; Prekyba ir amatai; Šnipiškių žydai (naujos dalys); Posesijos, 1790, 1791 metų posesijų sąrašas (iš viso 5,2 a.l.)

Z. Medišauskienė (vyresn. m. darb., 0,25 et.) 2014 m. tirta tema susijusi su Vilniaus gyventojų skaičiaus dinamika. Nagrinėta ypač prieštaringa šiuo klausimu istoriografija, kurioje nagrinėtas Vilniaus gyventojų ir jų sudėties skaičiaus klausimas, rinkti ir nagrinėti publikuoti šaltiniai, archyvinė medžiaga nagrinėjama tema. Atliktas tyrimas apibendrintas planuotame straipsnyje:

„XIX-XX a. pradžios Vilniaus gyventojų skaičius: šaltiniai ir istoriografija“ (1,1 a.l.)

Surengtas ir moderuotas programos seminaras „Religinis gyvenimas Vilniuje“.

Suorganizuotas programoje numatytas viešų paskaitų ciklas „Vilniaus skaitymai. 2014“ (2014 m. antrasis pusmetis)

V. Petronis (m. darb., 0,25 et.) Programoje pradėjo dirbti nuo 2013 m. liepos 1 d (nuo gruodžio 1 d. priimtas pastoviam darbui). 2014 metais toliau buvo rinkta su tema "Tarpkonfesiniai ir tarpetniniai santykiai Vilniaus mieste XIX amžiuje" susijusi archyvinė ir dokumentinė medžiaga. Šia tema parengtas planuotas straipsnis:

„Religinės bendruomenės ir jų santykiai Vilniaus mieste (XIX amžiaus 5-6 dešimtmečiais)“ // Lietuvos Istorijos metraštis (1a.l)

G. Vaskela (m. darb., 0,5 et.) Tyrimo tema „Vilniaus miesto ūkinė raida Lenkijos valdymo metais“. Dėl natūralaus kiekybinės analizės poreikio, ir dėl bendresnio pobūdžio sumetimų Vilniaus socialinė ir ekonominė raida XIX-XX amžių sandūroje tiriama platesnio regiono kontekste. Dar XX amžiaus pradžioje, aptariant Pabaltijį kaip ekonominį (ekonominį geografinį) rajoną (būtent rajoną, o ne regioną), susiformavo koncepcija Kauno, Vilniaus ir Vitebsko gubernijas žaliavų, darbo jėgos, rinkos etc. aspektais laikyti natūraliu Pabaltijo

gubernijų užnugariu. Tas požiūris suprantamas ir pagrįstas. Bet dėl to (ne dėl to, kad kažkas praeityje buvo konstatuota, o dėl objektyvios to meto situacijos) dabarties tyrėjai Vilniaus socialinę ir ekonominę raidą privalo dalykiškai ir konkrečių kiekybinių rodiklių pagrindu aptarti bent Pabaltijo ekonominio rajono kontekste. Nekalbant, kad minėtieji bendro pobūdžio sumetimai reikalauja, suprantama, dar platesnio – Rytų Europos – konteksto.

Būtent šiais sumetimais vadovaujantis dirbta 2014 m. Rinkta statistinė ir kita medžiaga apie Rygos, Ventspilio, Jelgavos, Daugpilio, Talino, Vitebsko, Kauno ir Vilniaus socialinę bei ekonominę raidą, analizuota atitinkama mokslinė literatūra. Planuojamas straipsnis sąlyginiu pavadinimu „Vilnius Pabaltijo ekonominio rajono [ir/ar platesniame] kontekste (XIX a. pabaiga – XX a. pradžia)“. Rinkta, medžiaga apie Lenkijos, Ukrainos, Rumunijos, Suomijos etc. rūpimu aspektu svarbesnių miestų raidą. Taip pat kiekybiniam Vilniaus pramonės, transporto, amatų, prekybos raidos 1919-1939 m. įvertinimui analizuoti statistinių duomenų rinkiniai, iš kurių svarbiausi: „Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej“ (1921-1938) ir „Mały Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej“ (1921-1939); Rocznik Statystyki Miast Polski (1928, 1930); Rocznik statystyczny Wilna (1921-1939). Taip pat LCVA medžiaga (Fondai F. 51 (Vilniaus vaivadijos valdyba), F. 317 (Vyriausybės įgaliojotinio Vilniaus miestui ir sričiai įstaiga), F. 401 (Vilniaus miesto ir apskrities viršininkas) ir kiti.

1.6. Atliekant Vilniaus, kaip sovietinės Lietuvos sostinės tyrimus, nagrinėta tema:

S. Grybkauskas (vyresn. m. darb., 0,25 et.) Tiriant temą „Vilnius, kaip sovietinės Lietuvos sostinė“, 2014 m. buvo renkama archyvinė medžiaga, daromi interviu ir rengiamas mokslinis straipsnis „Vilniaus miesto vadovai sovietmečiu“. Archyvinė medžiaga rinkta iš Lietuvos ypatingojo archyvo LKP dokumentų skyriaus Vilniaus miesto partijos komiteto fondo (F. 3109), interviu atlikti su Vilniaus miesto partijos komiteto pirmuoju sekretoriumi 1984-1988 m. Vladislovu Mikučiausku ir antrąja sekretore 1978-1985 m. Vanda Klikūniene. Straipsnį planuojama pabaigti rengti ir įteikti 2015 m. I ketvirtį. Jame pristatomos Vilniaus vadovų sovietmečiu tinklai, jų biografijos ir kaita, statusas lyginant su kitų miestų vadovybėmis. Svarbiausias aptariamas klausimas – ar miesto vadovų karjeroje ir užimamoje nomenklatūrinėje padėtyje atsispindėjo ypatingas Vilniaus, kaip sovietinės Lietuvos sostinės, statusas?

Kolektyvinė monografija: V. Pugačiauskas, S. Sarcevičius, O Valionienė, *Vilniaus Kreivasis miestas*. (10,5 aut.l.), iš esmės parengta 2013 m., kadangi nebuvo lėšų leidybai, buvo taisoma ir pildoma naujais duomenimis. Papildyti ir pataisyti skyriai „Kreivojo miesto rekonstrukcija. Kartografijos analizė“, „Kreivojo miesto papilio rekonstrukcija“, parengti priedai „Rašytiniai šaltiniai“ ir „Kreivojo miesto papilio archeologinių tyrimų grafiniai duomenys - Buitinės keramikos lentelės, statistinės lentelės, brėžiniai“. 2014 m. pateiktas projektas knygos leidybos finansavimui Lituanistikos plėtros programos IX šaukimui.

2. uždavinys: Vilniaus miesto istorijos šaltinių paieška, tyrimai, skelbimas

Toliau buvo renkami dokumentai ir šaltiniai **Vilniaus miesto šaltinių rinkiniui**. Į šį rinkinį pasiūlyta: 12 dokumentų iš XVI a. Lietuvos Metrikų, daugiausia apie nekilnojamąjį turtą Vilniaus mieste; 1836 m. dokumentas apie pasauliečių mergaičių mokymo turinį Vilniaus Šv. Mykolo bernardinų vienuolyno mokykloje; Vilniaus miesto dūmos 1808-1850 m. pareigūnų

sąrašas (LVIA); Vilniaus miesto dūmos pareigūnų 1829, 1831 m. rinkiminių posėdžių protokolai (LVIA); 1801 m. Vilniaus turguose parduodamų prekių kainoraštis (LVIA); Vilniaus mėsinių cecho 1810 m. rinkiminio posėdžio protokolas (LVIA); 15 XVIII-XIX a. dokumentų apie Vilniaus sanitarines sąlygas ir infrastruktūrą, pastatus, prekybos ir paslaugų įmones bei prekybos sąlygas, miestiečių tarpusavio santykius ir valdžios politiką; 14 dokumentų iš Lietuvos ir Lenkijos dokumentų saugyklų apie tarpukario Vilniaus tautines ir religines mažumas, miesto gyventojų skaičių, miesto planavimą.

R. Miknys (0,25 et.) parengė spaudai - parašė paaiškinimus, atliko teksto mokslinę redakciją - dalį (pusę, 8,0 a.l.) mokslinės publikacijos - *Mykolas Römeris, Dienoraštis. 1922 m. birželio 16-oji - 1923 sausio 20-oji*. Parengtame tekste pristatomos politinės, visuomeninės ir kultūrinės Vilniaus, Kauno to meto gyvenimo ypatybės (skirtumai ir panašumai), Bagdoniško ir į jį panašių, kaimyninių apylinkių bei kaimų kasdienybė, Lietuvos ir Lenkijos santykių realijos, žvelgiant per Vilniaus problemos tarptautinio diskurso konsteliacijos prizmę. Ši *Dienoraščio* tomą numatoma baigti rengti ir išleisti 2015 m.

Parengta spaudai planuota šaltinio publikacija *XVII a. vidurio Maskvos okupacijos Lietuvoje šaltiniai, T. III: 1658-1663 m. Vilniaus miesto tarybos knyga* (parengė E. Meilus). Publikacijoje bus mokslinis įvadas, dokumentų moksliniai komentarai ir lietuviškos anotacijos, vietovardžių ir asmenvardžių rodyklės bei santraukos lenkų, rusų ir anglų kalbomis. Pateiktas projektas Lituaniistikos plėtros programos IX kvietimui šaltinio publikacijos leidybai.

Rengiant šaltinių rinkinį „*XVII a. vidurio Maskvos okupacijos Lietuvoje šaltiniai, T. IV: Prisiekę svetimiems valdovams*“ iš įsigytų kopijų 2014 m. buvo atliktas šaltinio tekstų lenkų, lotynų, vokiečių ir rusėnų kalbomis perrašas, parengti archeografiniai komentarai (9 a.l.).

Vilniaus archeologinių tyrinėjimų atlasas papildytas 536 archeologinių tyrimų ataskaitų bylomis, apimančiomis laikotarpį iki XVII a.

3. uždavinys: Seminarų Vilniaus miesto istorijos temomis rengimas 2014 m. lapkričio 25 d. d. įvyko planuotas programos seminaras „Religinis gyvenimas Vilniuje“.

Perskaityti pranešimai:

Bažnytinės procesijos Vilniuje XX a. pradžioje (A. Katilius)

Romos katalikų religinis gyvenimas/religingumas XIX amžiaus Vilniuje. Keletas epizodų rodančių jų raišką ir reglamentavimą (V. Žaltauskaitė)

Religinis gyvenimas Vilniuje 1920–1939 m. (V. Stravinskienė)

Religinis gyvenimas Vilniaus arkivyskupijoje 1939-1949 m.: kontrastas tarp Vilniaus ir „Kauno Lietuvos“ (R. Laukaitytė)

Diskusijoje dalyvavo V. Petronis, V. Jogėla, E. Meilus, Z. Medišauskienė.

4 uždavinys: Tęstinio leidinio „Miestų praeitis“ leidyba

2014 m. sukomplektuotas „Miestų praeitis“ 4 numeris, pateiktas projektas leidinio leidybai į Lituaniistikos plėtros programą.

5 uždavinys. Žinių apie Vilniaus praeitį populiarinimas.

2014 m. pradėtos rengti viešos paskaitos iš Vilniaus istorijos „Vilniaus skaitymai. 2014“. 2014 m. rugsėjo – gruodžio mėn. perskaitytos 6 paskaitos (paskaitų sąrašą žr. Ataskaitos 5 dalyje). Parengta paskaitų programa 2015 m. pirmajam pusmečiui „Vilniaus skaitymai. 2015“.

Rinkta medžiaga „Idomijai Vilniaus istorijai“: užrašinėti senųjų Vilniaus gyventojų (Birutės, Marijos, Joalitos Razmukaičių) prisiminimai (v. Stravinskienė)

Apie sklaidą daugiau žr. Ataskaitos 5 dalyje.

4. PUBLIKUOTI MOKSLINIŲ TYRIMŲ REZULTATAI

Pateikite per programos ataskaitinį laikotarpį paskelbtų mokslinių tyrimų rezultatų (įskaitant monografijas ir kt.) bibliografinį sąrašą su internetinės prieigos (jei tokia yra) nuorodomis. Biomedicinos, fizinių, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių programų vykdytojai pateikia tik monografijų ir periodiniuose mokslo leidiniuose, turinčiuose cituojamumo rodiklį (Impact Factor) „Thomson Reuters Web of Knowledge“ duomenų bazėje publikuotų straipsnių bibliografinius aprašus, patentus.

Straipsniai:

R. Jonaitis, Исследования на территории “Civitas Rutenica” в Вильнюсе в 2012 г. (Не)ожиданные открытия, *Археология и история Пскова и Псковской земли. Семинар имени академика В. В. Седова: Материалы 59-ого заседания. Вып. 29. М.: ИА РАН; СПб: Нестор-История, 2014, с. 343-348. ISSN 2304-0076 ISBN 978-5-4469-02992-7*

I. Karplūnaitė, Мусор в повседневной жизни жителей католического района Вильнюса в 15 – 16 вв., *Археология и история Пскова и Псковской земли. Семинар имени академика В. В. Седова: Материалы 59-ого заседания. Вып. 29. М.: ИА РАН; СПб: Нестор-История, 2014, с. 349-356. ISSN 2304-0076 ISBN 978-5-4469-02992-7*

R. Taraškevičius, A. Bliujienė, B. Karmaza, A. Merkevičius, R. Nemickienė, G. Rackevičius, S. Sarcevičius, R. Stakienienė, D. Strazdas, S. Širvydaitė, G. Vaitkevičius, R. Zinkutė – Geocheminiai tyrimų metodai archeologijoje – taikymo galimybės, *Metodai Lietuvos archeologijoje. Vilniaus universiteto leidykla, V., 2013, ISBN 978-609-459-278-2, p. 249-304*

S. Rowell, Whatever kind of pagan the bearer might be, the letter is valid. A Sketch of Catholic-Orthodox Relations in the late-mediaeval Grand Duchy of Lithuania, *Lithuanian Historical Studies, Vol. 18, pp.47-65. ISSN 1392-2343*

A. Katilius, Vilniaus miesto vienuolynai ir Rusijos imperijos vykdoma politika XVIII a. pabaigoje – XIX a., *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis, t. 38, p. 43–85. ISSN 1392-0502*

E. Meilus, 1 – 2 = – 1? (Atsakymas į Aivo Ragauskio „Diskusiją“), *Istorijos šaltinių tyrimai, T. 5, sud. A. Dubonis, Vilnius: LII leidykla, 2014, p. 267-278 ISSN 2029-0705*

E. Meilus, Įvadas J.I. Kraševskio knygai *Vilnius, nuo jo pradžios iki 1750 m., T. I, Vilnius:*

„Mintis“, 2014, p. 5-20. ISBN 978-5-417-01083-5, ISBN 978-5-417-01084-2

G. Sliesoriūnas, Rec.: David Frick, *Kith, Kin, and Neighbors: Communities and Confessions in Seventeenth-Century Wilno*, Ithaca and London: Cornell University Press, 2013, 529 p. – XVII amžiaus Vilniaus ir vilniečių paveikslas, *Lietuvos istorijos metraštis*, 2013, nr. 1, Vilnius, 2014, p. 167-173 (ISSN 0202-3342)

E. Gimžauskas, Vilniaus politinio lietuviškumo klausimas 1919 m. sausį, *Lietuvos istorijos metraštis. 2013*, Vilnius, 2014, t. 2, p. 143 – 171. ISSN 0202-3342.

V. Stravinskienė, Stosunki międzyetniczne w Wilnie w latach 1920–1939, *Biuletyn Historii Pogranicza*, 2013, Nr. 13, s. 85–100. ISSN 1641-0033

V. Stravinskienė, Vilniaus miesto gyventojai: 1920–1939 metai, *Sostinė kaip tapatumo simbolis: Vilnius ir Kaunas tarpukario kultūroje* (leidinys maketuojamas, pasirodys su 2014 m. data)

A.Baubinienė, R.Morkūnaitė, D.Bauža, G. Vaitkevičius, R.Petrošius, Aspects and methods in reconstructing the medieval terrain and deposits in Vilnius // *Quaternary International*, 11/2014, <http://dx.doi.org/10.1016/j.quaint.2014.09.068> ISSN 1040-6182

5. REZULTATŲ SKLAIDA

Pateikite per programos ataskaitinį laikotarpį panaudotų rezultatų viešinimo ir populiarinimo priemonių sąrašą (tai, kas nepateikta „5. Publikuoti mokslinių tyrimų rezultatai“). Pateikite tikslius sklaidos priemonių bibliografinius ar kitokius duomenis (pvz., konferencijos pavadinimas, pobūdis (tarptautinė, Lietuvos, mokslinė, populiarinimo ar kt.) vieta, laikas, dalyvių skaičius ir kt.).

Pranešimai konferencijose:

R. Jonaitis, 2014 m. balandžio 22 – 24 d., Pskovas, tarptautinis seminaras „Археология и история Пскова и Псковской земли“. Perskaitytas pranešimas: „Мода в Вильнюсе в конце 13 в. – начале 15 в. по данным могильника на улице Бокшто“.

I. Karplūnaitė, 2014 m. balandžio 22 – 24 d., Pskovas, tarptautinis seminaras „Археология и история Пскова и Псковской земли“. Perskaitytas pranešimas: “Реализация 3Д сканирования в археологии на примере бытовой керамики католического района Вильнюса“.

G. Vaitkevičius, 2014 m. spalio 24-25 d., Ostrogas (Ukraina), konferencija „Волинь у військово-політичній історії центрально-східної Європи (до 500-річчя битви під Оршею)“, perskaitytas pranešimas „Криве місто: формування Вільнюса як міського поселення“.

D. Baronas, 2014 m. gegužės 14–16 d., Vilnius, tarptautinė mokslinė konferencija „Lietuva–Italija: šimtmečių ryšiai“. Pranešimas: „Italų pėdsakai Lietuvoje XVI a. antroje pusėje: integracijos būdai, eiga ir galimas balansas“ (skaitytas 2014-05-15).

V. Stravinskienė, 2014 m. lapkričio 19–20 d., Vilnius, nacionalinė konferencija „Kari ir taikos. Kultūros patirtys nuo Pirmojo pasaulinio karo iki Berlyno sienos griuvimo“. Pranešimas „Tarp karų: Vilniaus m. gyventojai 1915–1947 m.“

V. Pugačiauskas, 2014 m. gegužės 14-16 d., Vilnius, tarptautinė konferencija „LIETUVA-ITALIJA: šimtmečių ryšiai“, skaitytas pranešimas „Jonas (Giovanni) Boretti XIX a. pradžios Vilniuje: profesinė raiška ir asmeninis gyvenimas“

V. Pugačiauskas, 2014 m. spalio 8-9 d., Vilnius, tarptautinė konferencijoje „Socialinės grupės ir jų poveikis visuomenės raidai XVI–XIX a.“, skaitytas pranešimas „Vilniaus cechų amatininkai XIX a. realijose“.

Populiarinimo veikla:

Paskaitų ciklas „Vilniaus skaitymai. 2014“:

1. Rugsėjo mėn. 23 d. "Vilnius nepriklausomoje Lietuvoje: atgavimas ir valdymo problemos 1939–1940 m." (pranešėjas dr. Artūras Svarauskas)
2. Spalio mėn. 14 d. „Tarpukario Vilniaus gyventojai“ (pranešėja dr. Vitalija Stravinskienė)
3. Spalio mėn. 28 d. „Staciatikiškoji Vilniaus christianizacija XIII-XIV a.“ (pranešėjas dr. Rytis Jonaitis)
4. Lapkričio mėn. 11 d. „Katalikai pagoniškame Vilniuje XIV a.“ (pranešėja Irma Kaplūnaitė)
5. Lapkričio mėn. 25 d. „Vilniaus miesto pradžia“ (pranešėja Oksana Valionienė)
6. Gruodžio mėn. 9 d. „Vilnius Tvano metu (1655-1661 m.) (pranešėjas dr. doc. Elmantas Meilus)

O. Valionienė, vieša paskaita „Nauji duomenys apie Vilniaus Kreivąją pilį ir jos likimą Europos urbanizacijos kontekste“, Lietuvos nacionalinio muziejaus Senajame arsenale 2014 m. vasario mėn. 6 d.

S. Sarcevičius, O. Valionienė, dalyvavimas mokslų populiarinimo projekte "Mokslas ir Tu". Trumpas filmas "Čia buvo Kreivasis miestas. Kodėl jo neatstatė?" <http://mokslasirmenas.lt/mokslas-ir-tu/>

V. Stravinskienė, paskaita apie Vilniaus demografiją 1920–1939 m. Švietimo mainų fondo darbuotojams, Vilnius, 2014 m. spalio 24 d.

V. Stravinskienė, paskaita apie tarpukario Vilnių per Lietuvos radijo „Santaros“ programą, 2014 m. spalio 14 d.

G. Vaitkevičius, dalyvavo 2 LTV laidose „Istorijos detektyvai“

<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/istorijos-detektyvai-jotvingiu-pamoka-kodel-jie-isnyko.d?id=64545494>, taip pat <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/istorijos-detektyvai-paskutine-didzio-jo-kunigaikscio-algirdo-misle.d?id=64630513>

Santrumpos:

AGAD – Vyriausias Senujų Aktų Archyvas

LII – Lietuvos istorijos institutas

LKMA – Lietuvių katalikų mokslų akademija

LNB – Lenkijos nacionalinė biblioteka

LMAVB – Lietuvos Mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka

LMT – Lietuvos mokslo taryba
LVIA – Lietuvos valstybės istorijos archyvas
LCVA- Lietuvos centrinis valstybės archyvas
ŠMPPF – Švietimo mainų paramos fondas

6. PASTABOS APIE PROGRAMOS VYKDYMO EIGĄ

Pateikite pastabas (jei tokių turite) dėl programos vykdymo pasikeitimų, vykdymo problemų, naujų aplinkybių ir kt.

2014 m., kaip ir ankstesniais metais programos įgyvendinimą labai riboja lėšų stoka mokslinių tyrimų organizavimui (komandiruočių į dokumentų saugyklas užsienyje organizavimas, dokumentų kopijos, laboratoriniai tyrimai) ir rezultatų publikavimui. Spalio mėn. antroje pusėje ŠMM (per MITA) skirtos lėšos ilgalaikių programų įgyvendinimui, kurias reikėjo panaudoti iki gruodžio 15 d., buvo smarkiai pavėluotos, todėl jų panaudojimo galimybės buvo labai ribotos (nežiūrint to, šiomis lėšomis pavyko finansuoti kai kuriuos trumpalaikius vizitus, laboratorinius tyrimus, parengtų straipsnių į užsienio leidinius vertimus ir pan.). Iš anksto žinant, kad tokios lėšos bus tikrai gautos, būtų įmanoma planuoti savo veiksmus ir darbus, tokiu atveju šias lėšas būtų galima panaudoti ilgalaikių programų reikmėms kur kas efektyviau. Tai ypač aktualu leidybos požiūriu. Šiuo metu programoje yra parengtos 3 planuotos ir viena neplanuota publikacija, kurių išleidimas priklausys nuo sėkmės Lituaniškos plėtos programos konkurse.

Ilgalaikės programos įgyvendinimą trukdė papildomi darbai, kuriuos teko atlikti mokslininkams pagal įvairius ankstesnius LII įsipareigojimus arba valstybinius įpareigojimus, valstybines programas ir pan. Programoje tyrėjų darbai suplanuoti pagal jų etato programoje dydį, todėl papildomi darbai, neretai reikalaujantys daug darbo laiko, komplikuoja programos uždavinių įgyvendinimą.

Ilgalaikės programos darbą trikdo ir mokslininkų dalyvavimas LMT projektuose. Išėję dirbti į projektus, mokslininkai mažina savo darbo apimtį programoje, todėl visi planuoti darbai pilnai apimtimi nebegali būti įgyvendinami.

2014 m. kai kuriems programos dalyviams daug pastangų pareikalavo disertacijų rengimo baigiamieji darbai: R. Jonaitis 2014 m. disertaciją apsigynė, o O. Valionienė ir I. Kaplūnaitė baigė rengti disertacijas, jos patvirtintos gynimui. S. Sarcevičius įstojo į Lietuvos istorijos instituto ir Vilniaus universiteto doktorantūros I kursą (Istorija 05H) (darbo tema - Statybinės keramikos (plytos) gamybinių-technologinių procesų raida Vilniuje XIII – XVIII a.), todėl 2015 m. programoje jis dirbs tik 0,25 etato.

Programą vykdančios institucijos vadovas

(parašas)

Rimantas Miknys
(vardas, pavardė)